

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**HANKONIEMEN YLÄASTEEN OPPILAANOHIJAIKSEN WWW-
SIVUSTO**

Tarmo Ahonen

2005

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

Ahonen, Tarmo

Hankoniemen yläasteen oppilaanohjauksen www-sivusto.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.

Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2005, 21 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä.

TIIVISTELMÄ

Internet on muuttanut viimeisen kymmenen vuoden aikana voimakkaasti tiedonvälitystä ja viestintätapoja. Kaiken maailman informaation lisäksi Internet on tulvillaan myös koulutus- ja ammatinvalintatietoutta. Tästä johtuen atk-avusteisuus opinto-ohjauksessa on lisääntynyt, vaikkakin ohjaustyö edelleen perustuu maassamme vahvasti henkilökohtaiseen ohjaukseen. Opinto-ohjaajien on tärkeää pysyä kehityksessä mukana. Hyvin toteutettu www-sivusto voi ajanmukaistaa oppilaanohjausta ja rikastuttaa sitä monella tavalla sekä auttaa oppilaita kehittämään tieto- ja viestintätekniiikan käyttötaitojaan.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli rakentaa selkeä ja informatiivinen ohjauksen sivusto, joka käsittelee peruskoulussa opiskelua ja kattaa oleellisen jatko-opintoihin liittyvän informaation. Sivusto rakennettiin seuraavien perusteemojen ympärille: Opiskelutaidot, Valinnaisaineet, TET, Miten löydän oman ammattini? Mitä teen peruskoulun jälkeen? Lähtisinkö lukioon? Ammatillinen koulutus, Yhteishaku, Oppisopimuskoulutus, Työnhaku ja Linkkivinkit. Sivusto palvelee sekä oppilasta että hänen huoltajiaan koulutustiedon etsinnässä ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi sivuston tehtävänä on auttaa sekä opinto-ohjaajaa että oppilasta jäsentämään Internetissä tarjolla olevaa valtavaa tiedon tulvaa. Sivusto löytyy Hankoniemen yläasteen kotisivujen kautta osoitteesta [www.hyl.hanko.fi/ >oppilaanohjaus](http://www.hyl.hanko.fi/>oppilaanohjaus) tai suoraan osoitteesta <http://192.168.111.2 / >oppilaanohjaus>.

Asiasanat: oppilaanohjaus, verkko-ohjaus, Internet

Ahonen, Tarmo

School-counselling WWW-site of Hankoniemen yläaste, Hanko.

Jyväskylä: The University of Jyväskylä. Department of Teacher Education. Guidance and Counselling Education and Research Unit, 2005, 21 p.

Development projects and policies in student guidance.

ABSTRACT

Internet has changed communication and ways of communication enormously during the last ten years. In addition to information from all over the world Internet is full of information about education and about different professions/trades. Therefore web-based counselling has increased, though student counselling in our country still is strongly based on personal guidance. It is important for the student counsellors to be able to follow the course of progress. Good www-pages can modernize student counselling and enrich it in many ways. They can also help students to develop their abilities to use information technology.

The goal of the development project was to build clear and informative pages which deal with studying in comprehensive school and cover the essential information about extended studies. The pages were built on the following basic themes: Studying skills, Optional subjects, Working practice, How do I find my own profession/trade? What shall I do after comprehensive school? What about upper secondary school? Vocational school, Joint-application system, System of apprenticeship, Applying for job, Hints for links. The pages serve students and their guardians in searching of information about education and in questions concerning the planning of the student's future. In addition to this the task of the pages is to help both the student counsellor and the students to structure and analyze the enormous flood of information on Internet. The pages can be found via the homepage of Hankoniemen yläaste (secondary school). The address is www.hyl.hanko.fi/ >oppilaanohjaus or <http://192.168.111.2/> >oppilaanohjaus.

Keywords: school-counselling, web-based counselling, Internet

ESIPUHE

Alkaessani ”vanhoilla päivilläni” opiskella opinto-ohjaajaksi, en osannut aavistaa, millaisia haasteita joutuisin kohtaamaan. Ehkä tietämättömyyteni oli hyväksi, sillä olisinkohan rohkennut lähteä koulun penkille laisinkaan, jos olisin tiennyt eteen tulevat haasteet. Niinpä, kohta lopuillaan olevan puolitoistavuotisen puserrukseni aikana, olen tavan takaa löytänyt itseni sormi suusta ihmettelemässä eteeni jysähtäneitä ongelmia. Suurimmat vaikeudet ovat liittyneet tieto- ja viestintäteknologiaan. Aloittaessani opiskeluni syksyllä 2004 tietotekniikkataitoni olivat sangen alkeelliset. Olin kyllä hankkinut tietokoneen muutamia vuosia aiemmin, mutta en ollut jaksanut perehtyä sen saloihin kuin aivan pintapuolisesti. Lapseni olivat siihen aikaan murrosikäisiä, ja he riistivät tekniikan ihmeen omaan käyttöönsä. Lisäksi työni uskonnon, psykologian ja filosofian opettajana imaisi kaikki voimani ja en siksiäkään jaksanut kehittää TVT-taitojani. Osallistuin kyllä aika ajoin tietotekniikkakoulutukseen, mutta opitut taidot unohtuivat pian, koska en käyttänyt niitä tarpeeksi usein. Sain tehdä paljon työtä selvittääkseni opinnoistani kunnialla läpi, sillä opiskelu on tapahtunut pitkälti verkon välityksellä.

Pikkuhiljaa olen oppinut työskentelemään tietokoneen ääressä. Olen kokenut - joskus tuskallisella tavalla - sen, että virheistä oppii. Henkilöstä, joka hallitsee tietotekniikan ja jolle tietokoneen sielunelämä on auennut, voi tuntua vaikealta käsittää, että on olemassa ihmisiä, jotka pelkäävät tietokoneita, tuskastuvat niiden äärellä ja kokevat itsensä avuttomiksi ja hämmentyneiksi uuden teknologian parissa. Sairastan itse tällaista lievää ”tietokonekammoa”. Olen monta kertaa painanut vahingossa tai paniikissa tietokoneeni näppäintä, josta on seurannut kummallisia tapahtumia: tiedot ovat kadonneet jonnekin salaisiin kansioihin, tietokone on jumittunut tai näytölle on ilmaantunut ikkuna, jonka ohjeita ja kehotuksia en ole käsittänyt. Tästä huolimatta, tai ehkäpä juuri siitä syystä, valitsin kehittämishankkeekseni tehtävän, joka pakottaisi minut parantamaan tv-taitojani. Valitsin kehittämishankkeekseni oppilaanohjauksen www-sivuston rakentamisen koululleni. Projektista muodostuikin nimensä mukaisesti kehittämishanke. Keskeisenä kehittämiskohteena olen ollut minä itse. Olen saanut opiskella ahkerasti saadakseni www-sivut valmiiksi. Minulla ei ollut edes perustietoja verkkosivujen tekemisestä. Ilman kärsivällisiä ystäviäni tuotos olisi jäänyt haaveilun asteelle.

Painiskelin kauan hahmottaakseni sen, minkälaisesta tehtävänannosta kehittämishankkeestani oli kysymys. Pitkään pidin tehtävääni mielessäni jonkinlaisena ”pikkugraduna”. Siitä johtui, että arastelin aloittaa hankkeeni työstämistä, koska se tuntui niin raskaalta ponnistukselta. Kun lopulta tein itselleni selväksi, että kysymyksessä on pikeminkin raportti ja kehityskertomus kuin tieteellinen selvitys, sain sisäisen rentouden käydä työhön käsiksi. Jouduin koko prosessin ajan kohtuullistamaan tavoitteitani. Lopulta tyydyin siihen, että saisin rakennettua yksinkertaiset ja perusinformaatiota sisältävät sivut, joita sitten myöhemmin, kun taitoni ja näkemykseni kehittyvät, voin hioa paremmiksi. Tuotos on nyt lukijan arvioitavissa.

SISÄLLYS (CONTENTS)

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ESIPUHE

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TIETOVERKON HYÖHYNTÄMISEN ALKUVAIHEITA.....	8
3	OPPILAANOHJAUS TIETOVERKOSSA	10
	3.1 Internetissä olevia ohjauksen tukena käytettäviä sovelluksia.....	11
	3.2 Internetin lisäarvo ja rajoitukset ohjauksessa	11
4	OPPILAANOHJAUS HANKONIEMEN YLÄASTEELLA.....	13
	4.1 Hankoniemen yläasteen oppilaanohjauksen opetussuunnitelma.....	13
	4.2 Verkko-ohjaus opetussuunnitelman toteutuksessa.....	14
5	WWW-SIVUSTON SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISPROSESSIN KUVAUS	16
	5.1 Teoriataustaan perehtyminen.....	16
	5.2 Sivuston rakentaminen ja sivujen esittely.....	17
	5.3 Pohdintaa sivuston jatkotyöstämisestä.....	19
	LÄHTEET.....	21

1 JOHDANTO

Kymmenen viime vuoden aikana Internet on mullistanut maailmaa voimakkaasti. Voidaan karrikoidusti sanoa, että nykyään melkein kaikki tärkeä ja vähemmän tärkeä informaatio löytyy verkosta. Internetin vaikutus näkyy voimakkaana myös koulumaailmassa, jossa sitä käytetään päivittäiseen tiedonhankintaan, viestimiseen ja opettajien harmiksi usein myös mitä erilaisimpaan ”pelaamiseen”.

Opinto-ohjaajat ovat olleet melko hitaita muuttamaan ohjauskäytänteitään. Okkerin (2002) mukaan atk-avusteisuus on lisääntynyt, mutta sen asema ohjaajakunnan toiminkuvissa on edelleen varsin vähäinen. Tilanne on kuitenkin selvästi muuttumassa. Opinto-ohjaajat ovat ahkerasti päivittäneet TVT-taitojaan ja myös tutustuneet Internetin tarjontaan, jolloin Internetin moninaiset mahdollisuudet ohjaustyön kokonaisuudessa ovat alkaneet hahmottua. Henkilökohtaisesti kehittämishankkeeni liittyy tähän tilanteeseen.

Hankoniemen yläaste on parin sadan oppilaan peruskoulu. Samassa rakennuksessa toimii myös Hankoniemen lukio. Yläasteella on oma www-sivusto - tosin vaatimaton - mikä kertoo omalta osaltaan siitä, että nykYTEKNOLOGIAN suomia mahdollisuuksia viestintään ja tiedonkulkuun ei ole laaja-alaisesti hyödynnetty. Sama koskee oppilaanohjausta. Verkossa olevaa ohjauksellista aineistoa ei ole tähän asti merkittävästi käytetty sen paremmin tuntityöskentelyssä kuin muussakaan ohjauksessa.

Koulumme oppilaanohjauksessa on menossa muutosvaihe. Pitkäaikainen opinto-ohjaajamme sairastui vakavasti kaksi vuotta sitten ja menehtyi nopeasti sairauteen. Samaan aikaan lukion pitkäaikainen opinto-ohjaaja, joka hoiti tehtävää sivutoimisesti liikunnanopetuksen yhteydessä, jäi eläkkeelle. Kiinnostuin noihin aikoihin opinto-ohjauksesta. Sattumoisin pääsin juuri tuolloin pätevyitysmiskoulutukseen Jyväskylän yliopistoon. Uudessa viranhoidon järjestelyssä päädyttiin ratkaisuun, jossa sekä yläasteen että lukion opinto-ohjaus yhdistettiin ja muodostettiin kokonaan uusi virka. Hoidan nyt toista lukuvuotta tätä tehtävää ja samanaikaisesti suoritan pätevyitysmiskoulutusta.

Kehittämishankkeeni kytkeytyy suoraan sekä omaan TVT-taitojen parantamistarpeeseen että koulumme oppilaanohjauksen kehittämishaasteisiin. Hankkeella on seuraavat tavoitteet: 1. Pyrin luomaan selkeän ja informatiivisen oppilaanohjauksen sivuston jäsentämään tuntityöskentelyä ja olemaan myös itsenäisen työskentelyn tukena. 2. Haluan tarjota työvälineen oppilaalle ja hänen huoltajilleen heidän etsiessään tietä nykyisessä koulutus- ja ammattitietousviidakossa. 3. Tahdon kehittää jatkuvasti päivittyvän välineen oppilaanohjauksen arvioinnin tueksi.

2 TIETOVERKON HYÖDYNTÄMISEN ALKUVAIHEITA

Tietoverkossa annettavalla ohjauksella on varsin lyhyt historia. Puhutaan vain muutamista kymmenistä vuosista. Ensimmäinen vaihe verkko-ohjauksessa ajoittuu 1960-1970-luvuille. Tätä vaihetta kutsutaan tietokonepohjaisen urasuunnittelun ohjauksen ”mahdollisuuksien esittelemisen, mutta rajallisen käyttöönoton” aikakaudeksi. Tuolloin tietokoneet olivat vielä varsin alkeellisia nykyisen mittapuun mukaan. Silloin kuitenkin urasuunnittelun avuksi ensimmäistä kertaa tuli tietokone. Asiakas saattoi etsiä urasuunnittelunsa tueksi valikoitua ja luokiteltua tietoa. Osa ohjelmista pyrki toimimaan kuten ohjaajat prosessin aikana. Ohjelmien tekijät pyrkivät simuloimaan kokeneiden ohjaajien työmuotoja. Jotkut ohjelmaratkaisut pyrkivät puolestaan täydentämään ja edelleen syventämään ohjaajan tukemaa urasuunnitteluprosessia. (Vuorinen 2004, 146–147) Oleellista tuolle ajalle oli kuitenkin se, että jo tuolloin herättiin kehittämään tietokoneohjelmia urasuunnittelun ja siihen liittyvän päätöksenteon tueksi. Tietokonetta ei mielletty vain passiiviseksi informaation lähteeksi vaan orastavaa vuorovaikutuksellisuutta oli jo havaittavissa.

Toinen vaihe verkko-ohjauksessa sijoittuu 1980-luvulle. Tällöin kuluttajille alkoi olla tarjolla mikrotietokoneita. Tätä ajanjaksoa voidaan kutsua ”sovellusten levittämisen ja laajemman käyttöönoton” vaiheeksi. Ohjelmistot voitiin asentaa konekohtaisiksi, ja laitteistot mahdollistivat aiempaa nopeamman, kiinnostavamman ja kustannustehokamman vuorovaikutuksen käyttäjän ja ohjelmiston välille. Merkittävää on, että tuolloin ensimmäiset suomalaiset ohjelmistosovellukset otettiin käyttöön. Urasuunnitteluohjelmistojen rinnalle kehitettiin tietopankkeja, joihin oli koottu kansallista ja kansainvälistä koulutus- ja ammattitietoa. Nämä tietopankit oli suunnattu sekä koulutuksen tarjoajille että koulutuksen hakijoille. Tämä vaihe jäi kuitenkin varsin lyhytikäiseksi. Tietopankkien ylläpito ja päivittäminen vaativat melkoisia kustannuksia. Ongelmaksi muodostui ohjelmistojen levittäminen. Harvassa oli sellaisia käyttöympäristöjä, joihin suuri yleisö olisi voinut tulla laajoin joukoin käyttämään tällaisia ohjelmia. (Vuorinen 2004, 147–148) Tämän vaiheen anniksi voidaan katsoa se, että aikaisemmin aloitettua tietokoneavusteista urasuunnittelua ei vastoinkäymisistä huolimatta lopetettu vaan sitä kehitettiin samassa tahdissa teknologian kehityksen kanssa. Ilman näitä urauurtavia vaiheita ei olisi ollut mitään edellytyksiä hyödyntää pikaisesti Internetin mahdollistamaa vallankumousta.

Kolmas vaihe verkko-ohjauksen lyhyessä historiassa on Internet-pohjaisten sovellusten nopea leviäminen 1990-luvulla. Internetin myötä uusia elementtejä voitiin ottaa mukaan ohjelmistosovelluksiin. Muutokset olivat niin merkittäviä, että enää ei puhuttu tietokoneavusteisesta urasuunnittelun ohjauksesta vaan alettiin puhua tietotekniikan käytöstä urasuunnittelun ohjauksessa. Nykyisin termi on laajentunut tieto- ja viestintäteknologian käytöksi urasuunnittelussa. Ohjelmien tekeminen, levittäminen ja päivittäminen tulivat nyt nopeatempoisiksi ja huomattavan edullisiksi verrattuna vanhoihin raskaisiin järjestelmiin. (Vuorinen 2004, 148)

Verkossa toteutuvan ohjauksen arvostettu asiantuntija Sampson on Vuorisen mukaan (2004) osoittanut, että Internetin myötä urasuunnittelun ohjaukseen tuli kaksi uutta elementtiä. Ensinnäkin Internet mahdollisti itsepalveluperiaatteella ilman koulutushenkilöstön läsnäoloa pääsyn koulutusta ja urasuunnittelua tukeviin informaatiolähteisiin. Toiseksi Internetin avulla pystytään yhdistämään monipuolisesti eri kommunikaation muotoja jo olemassa oleviin tiedonlähteisiin. Tekniikan yksinkertaistuminen ja halpe-

neminen mahdollisti myös muiden kuin julkisin varoin toimivien organisaatioiden mukaan tulemisen uraohjauksen markkinoille. (Vuorinen 2004, 148–149)

Nykyään ollaan siinä tilanteessa, että Internetin tulevaisuuden mahdollisuuksia ei pystytä ennustamaan. Yhä nopeammat verkkoyhteydet mahdollistavat eri viestintäkanavien (chat, email, videoneuvottelut, selainpohjaiset oppimisympäristöt, mobiilit sovellukset) aiempaa nopeamman yhdistämisen. Merkittävää on myös se, että Internet-pohjaista teknologiaa voidaan hyödyntää tehokkaammin myös perinteisen henkilökohtaisen ohjauksen levittämisessä. Pohjois-Amerikassa on ryhdytty puhumaan ”digitaalisesta urasuunnittelun ohjauksesta” tai yleisemmin ”teknologian avulla toteutettavasta etäohjauksesta”. (Vuorinen 2004, 149)

Edellä olleen historiallisen katsauksen pohjalta voi todeta ainakin seuraavaa. Vaikka ohjaustyö Suomessa perustuu edelleenkin voimakkaasti henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen, tieto- ja viestintäteknologia on tullut jäädäkseen ohjaukseen ja urasuunnitteluun. TVT:llä on kiistattomia hyötyjä niin runsaasti, että ei ole mitään syytä olettaa sen jäävän marginaaliin tulevaisuudessa. Lisäksi on huomattava, että tieto- ja viestintäteknologia kehittyy huimaa vauhtia koko ajan ja siksi se pystyy tulevaisuudessa yhä monipuolisemmin ja tehokkaammin vastaamaan urasuunnittelua koskeviin tarpeisiin. Tässä muutoksessa on hyvä pysyä mukana. Tulevaisuudessa TVT- taitojen monipuolinen hallinta tulee olemaan opinto-ohjaajan työssä tärkeällä sijalla. Okkerin (2002) mukaan monilla opinto-ohjaajilla on ollut näihin aikoihin asti varsin puutteelliset ATK-taidot. Omasta kokemuksesta minun oli helppo yhtyä tähän näkemykseen. Lähtiessäni kehittämään verkko-opetusta minulla oli ”oma lehmä ojassa”- samalla kun ohjaisiin oppilaitani työskentelemään verkossa, samalla kehittäisin itseäni TVT-taidoissa.

3 OPPILAANOHAUS TIETOVERKOSSA

Internetissä on nykyään monenlaisia resursseja oppilaanohjauksen tueksi. Vuorinen & Huotelin toteavat, että ”kehittyvä teknologia tarjoaa uusia mahdollisuuksia rakentaa palveluja, mutta yksilön kannalta osa urasuunnitteluun liittyvistä peruskysymyksistä pysyy muuttumattomina. Internetin tehokasta ohjauksellista käyttöä tukee ohjaajien ja opiskelijoiden (asiakkaiden) yhteinen työskentely välillä itsenäisesti ja välillä tarvittaessa ohjaajan tuella” (Vuorinen & Huotelin 2003, 1). Kehittämishankkeen perusidea nousee tästä lähtökohdasta. Koulumme oppilaanohjauksen verkkosivuja voi oppilaat käyttää itsenäisesti, mutta parhaan hyödyn niistä saa oppitunneilla annettavan tuen ja taustatiedon kautta.

Vuorinen & Huotelin korostavat, että ”Internetin käyttöönoton lähtökohtana tulisi olla tiedostettu merkitys kaikelle tekemiselle verkossa. Muuten on materiaalin runsauden ja kirjavuuden vuoksi vaara hukkaa mahdollisuuksien paljouteen ja verkon käyttö ei ole tarkoituksenmukaista. Ohjaajien kannattaa pohtia, mikä on verkkoja hyödyntävän ohjauksen mieli ja idea? Internetin käyttöönotto on oman työn arviointia ja pohdintaa, miten tieto- ja viestintäteknikka voisi tässä olla apuna.” (Vuorinen & Huotelin 2003, 1). Kehittämishankkeen aikana olen tavan takaa joutunut pohtimaan verkko-ohjauksen mieltä ja ideaa. Olen joutunut arvioimaan monella tapaa työtäni ja toimintatapoja opinto-ohjaajana. Tehtävän vaikeutta on lisännyt suuresti se, että olen ollut vasta niin lyhyen ajan (yhden vuoden) opinto-ohjaajana. Joudun samalla kertaa sekä opettelemaan työni alkeita että kehittämään uusia käytänteitä, jotka lisäksi vaativat varsin monipuolista ATK-osaamista. Näistä seikoista johtuen olen asettanut tavoitteeni kohtuullisiksi. Tarkoitukseni on rakentaa yksinkertainen ja selkeä www-sivusto, joka sisältää perusinformaatiota oppilaanohjauksen eri alueilta. Myöhemmin taitojen ja tietojen karttuessa sekä kokonaisnäkömyksen selkiytyessä voin kehittää sivustoa monipuolisemmaksi.

Oppilaan kannalta katsottuna verkko-ohjausta puolustavat ainakin seuraavat seikat: 1. Verkon käyttäminen tukee omalta osaltaan oppilaan TVT-taitojen kehittymistä. 2. Oppilas pääsee tuoreen ja päivitetyn koulutusta koskevan informaation lähteille. 3. Verkko-ohjaus monipuolistaa opetusta. 4. Verkossa työskentely ohjaa itsenäiseen tiedon hankintaan, etsintään ja arviointiin. 5. Verkossa olevat ohjaus- ja neuvontapalvelut tulevat tutuiksi oppilaalle. 6. Verkko-ohjaus tukee ja täydentää muuta koulussa annettavaa ohjausta.

Verkko-ohjaus palvelee omaa työtäni seuraavasti: 1. Se pakottaa jatkuvaan työn arviointiin ja pohdintaan. 2. Verkon käyttö vähentää rutiininomaiseen tiedon jakamiseen käytettävää aikaa. 3. Saan lisää aikaa työn suunnitteluun ja yksilöohjaukseen. 4. Verkko-työskentely pakottaa TVT-taitojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen, taitojen, jotka ovat välttämättömiä nykyisessä opinto-ohjaajan työssä. 5. Harjaannun etsimään, seulomaan ja arvioimaan Internetissä olevaa koulutus- ja ammatinvalintamateriaalia.

3.1 Internetissä olevia ohjauksen tukena käytettäviä sovelluksia

Raimo Vuorinen esittelee artikkelissaan Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia ohjaustyössä (2004, 151) Offerin luokituksen TVT:aa soveltavista työvälineistä urasuunnittelussa. Offer jakaa työvälineet kahdeksaan kategoriaan seuraavasti:

1. Itsearviointiharjoitukset, joiden avulla voi jäsentää omia ammattia tai uraa koskevia toiveita.
2. Psykometriset testit, jotka ovat ensisijaisesti perinteisten paperilla täytettävien testien sähköisiä versioita.
3. Koulutus- ja ammattitiedon hakupalvelut, joissa tieto on hakujen helpottamiseksi luokiteltu esimerkiksi ammattialojen tai koulutusalojen mukaisesti.
4. Yrityspelit tai simulaatiot, joiden avulla voi esimerkiksi kokeellisesti harjoitella yrityksen perustamista.
5. ”Matsausohjelmat”, joiden avulla käyttäjä voi yhdistellä omia toiveitaan eri ammateissa vaadittaviin ominaisuuksiin.
6. Päätöksentekoa tukevat tietokantasovellukset, joiden avulla käyttäjä voi jäsentää oman päätöksenteon taustalla olevia tekijöitä ja niiden keskinäisiä painotuksia.
7. Työnhakuun valmistautumista tukevat ohjelmat, joihin sisältyy ohjeita työhakemuksen tekemiseen sekä työhaastatteluun valmistautumiseen.
8. Ansioluettelon laatimista tukevat tekstinkäsittelyohjelmien sovellukset.

Edellä olevasta luokituksesta oli kehittämishankkeelleni paljon hyötyä. Luokitus auttoi jäsentämään niitä mahdollisia sovelluksia, joita voin käyttää rakentaessani koulumme ohjauksen www-sivustoa. On selvää, että en pysty vielä ottamaan kaikkia eri mahdollisuuksia käyttöön. Alkuvaiheessa pystyn hyödyntämään luokkien 1, 2, 3 ja 5 sovelluksia sivustollamme ja vasta sitten kun olen saanut kaikessa rauhassa perehtyä sovellusten mahdollisuuksiin, otan niitä käyttöön, jos katson niiden sopivan yläasteikäisten ohjaamiseen.

3.2 Internetin lisäarvo ja rajoitukset ohjauksessa

Vuorinen toteaa, että ”TVT:lla on selkeitä etuja urasuunnittelussa, mutta käänteisesti samat tietokoneiden ja Internetin ominaisuudet voivat olla myös rajoittamassa TVT:n tarkoituksenmukaista käyttöä” (Vuorinen 2004, 154). Käsittelen ensin Internetin vahvuuksia ohjauksessa ja sen jälkeen tarkastelen lyhyesti mahdollisia rajoituksia ja heikkouksia.

Internetin avulla voidaan maksimoida ohjauksen inhimillinen ulottuvuus, koska aikaa ei tarvitse käyttää paljon rutiininomaisiin tehtäviin. Tällöin ohjaaja voi keskittyä vuorovaikutussuhteen laatuun. Tällä on puolestaan suuri merkitys onnistuneessa ohjauksessa. Toiseksi Internet laajentaa tiedonsaantimahdollisuuksia ja parantaa palveluiden saatavuutta. Ohjaaja voi suoraan ohjaustilanteessa päästä päivitetyn tiedon lähteelle vaittomasti. Tällöin yhden tapaamiskerran aikana ohjauksessa voidaan edetä nopeasti erilaisiin käytännöllisiin ratkaisuihin. Tiedon etsintään ei tarvitse kuluttaa päiväkausia. Kolmanneksi kynnys palvelujen käyttöön voi olla matalampi, jos oppilas voi toimia nimettömänä. On helpompi etsiä ja kokeilla erilaisia vielä osittain epävarmoja koulutusurina kun saa pysytellä nimettömänä, eikä tarvitse tehdä heti päätöksiä. Neljänneksi Internetin kautta voi olla yhteydessä ohjaajaan joko reaaliajassa tai sähköpostin välityk-

sellä. Ei siis tarvitse joka asiassa hankkiutua opinto-ohjaajan vastaanotolle. Viidenneksi oppilas voi saada nopeasti palautteen tekemistään harjoituksista. Tämä on tärkeätä varsinkin nuorelle, jonka kiinnostus herkästi herpaantuu tuloksia pitkään odotellessa. Mitä nopeatempoisempi palautejärjestelmä on, sitä motivoitumpaa työskentely usein on. Kuudenneksi oppilas voi itse suorittaa tehtävät haluamallaan ajalla. Urasuunnittelu ja sen ohjaus on tehokkaimmillaan silloin, kun asiakkaan kysymys on ajankohtainen. Seitsemänneksi Internet on väline, jonka avulla oppilasta voidaan auttaa konstruoimaan omaa käsitystään todellisuudesta. Luonnollisestikaan Internet ei tähän yksin riitä, mutta se voi olla tähän hyvä apuväline. Kahdeksanneksi ohjaajat voivat olla helposti yhteydessä toisiinsa Internetin kautta. He voivat kysyä neuvoa toinen toisiltaan ja näin tulla tehokkaimmiksi ja paremmiksi ohjaajiksi. He voivat myös vaivattomasti jakaa tietoa ja antaa vinkkejä uusista tiedonlähteistä. Kaiken kaikkiaan nimenomaan ohjausalan ammattilaisille Internetistä on suurta apua heidän työssään, jossa keskeistä on hallita suurta määrää koulutus- ja urasuunnittelutietoutta. (Ks. Sampson 1999, 4-5; Vuorinen 2004, 154–156.)

Internetillä on ohjauksessa kiistattomien vahvuuksien lisäksi rajoituksia. Ensiksi on todettava, että Internetissä on paljon informaatiota, jonka luotettavuudesta ei ole taiketa. Tieto voi olla vanhentunutta, yksipuolista tai manipuloivaa. Läheskään aina ei päästä selville tiedon tuottajasta ja hänen tarkoituksiperistään. Toiseksi, vaikka Internet on yleisesti käytössä, kaikilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia päästä verkkoon joko laitteiden puutteen vuoksi tai niissä ilmenevien vikojen tähden. Tämä on osaltaan eriarvoistamassa ohjauspalvelujen saatavuutta, vaikka toisaalta on todettava, että Internet on yleisellä tasolla tasa-arvoistanut ohjauspalvelujen saatavuutta. Kolmanneksi on vaara, että sekä ohjaajat että ohjattavat tukehtuvat Internetissä olevan informaation määrään. Usein on hyvin hankalaa jäsentää, seuloa ja arvioida tietoverkon valtavaa informaation tulvaa. Ennen kaikkea seulonta saattaa kaapata ohjaajan kalliista ajasta kohtuuttoman määrän. Näin Internet, jonka piti vapauttaa ohjaaja rutiininomaisesta tiedon jakamisesta, onkin hukuttamassa hänet toisenlaisiin rutiineihin. Neljänneksi Internet kehittyy koko ajan ja myös eri sovellukset muuttuvat. Oppilailla saattaa olla vaikeuksia pysyä kehityksen mukana. Voi käydä niin, että vain innokkaimmat tietotekniikan käyttäjät pystyvät kunnolla hyödyntämään eri palveluja. Viidenneksi Internetin käytön yhteydessä asiakkaan intimitteettisuoja ei aina ole taattu. Asiakkaan henkilökohtaisia ja varsin intiimeitäkin tietoja saattaa päätyä asiattomien manipuloitavaksi tai jopa väärinkäyttämäksi. Kuudenneksi asiakkaan näkökannalta katsottuna tieto saattaa näyttää pirstalemaiselta. Saattaa olla hyvin vaikeaa muodostaa kokonaiskuvaa esimerkiksi jostain koulutusalaista pelkästään Internetissä olevan tiedon pohjalta. Siksi on tärkeää, että oppilaita opastetaan tiedon etsintään ja käyttöön oppitunneilla. (Ks. Sampson 1999, 5; Vuorinen 2004, 156–157)

Kehittämishankeessani olen tiedostanut Internetin sekä hyviä puolia että sen rajoituksia. Internetin hyödyt ovat kuitenkin niin mittavia, että sen tarjoamiin ohjauspalveluihin kannattaa ohjaajan huolellisesti tutustua. Harkitusti sovelluksia kannattaa myös ottaa käyttöön palvelemaan nuoria urasuunnittelun vaikealla saralla.

Seuraavassa luvussa tarkastellaan ensin Hankoniemen yläasteen uutta oppilaanohjauksen opetussuunnitelmaa ja sen jälkeen pohditaan verkko-opetuksen mahdollisuuksia oppilaanohjauksen tavoitteiden saavuttamisessa.

4 OPPILAANOHJAUS HANKONIEMEN YLÄASTEELLA

4.1 Hankoniemen yläasteen oppilaanohjauksen opetussuunnitelma

Yläasteen opetussuunnitelman (2005) mukaan oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiinsa ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Erityistä huomiota kiinnitetään opintopolun nivelvaiheiden ohjaukseen.

Yläasteen opetussuunnitelmassa oppilaanohjaukselle on määritelty seuraavat tavoitteet:

Oppilas

- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyliä
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuuden suunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä oppii kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

Opetussuunnitelman mukaan yläasteella oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaille kokonaisuuden, joka muodostuu luokkamuotoisesta ohjauksesta, yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta, sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta sekä työelämään tutustumisesta.

Oppilaille annetaan henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta ohjataan ja tuetaan jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjataan käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Oppilaille järjestetään työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintansa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Kahdeksannella luokalla on kolmen koulupäivän mittainen TET-jakso ja yhdeksännellä luokalla TET-jakson pituus on kaksi kouluviikkoa. Päättöluokkalaiset hankkivat itse TET-paikan. Opinto-ohjaaja auttaa tar-

vittaessa työpaikan löytymisessä. TET-jaksosta oppilas laatii raportin, jossa hän pohtii harjoittelunsa merkitystä ja antaa ammatinvalintaprosessin kannalta.

Luokkamuotoisesta ohjauksesta opetussuunnitelma sanoo seuraavaa:

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonaiskäsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämä tietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä

4.2 Verkko-ohjaus opetussuunnitelman toteutuksessa

Opetussuunnitelmassa oppilaanohjaukselle on asetettu monia tavoitteita, joihin verkko-ohjauksella voidaan vastata yhdessä muun opetuksen kanssa. Verkko-ohjaus toimii siten muuta opetusta täydentävänä ja monipuolistavana elementtinä. Yläasteen oppilaiden ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaanohjauksen siirtäminen itsetarkoituksellisesti verkkoon ei ole perusteltua. Monet oppilaathan viettävät aikaa muutenkin liian paljon viestimien parissa, mikä saattaa heikentää sosiaalisia taitoja. Elämänsuunnitteluun liittyvät kysymykset ovat sellaisia, joissa parhaisiin tuloksiin päästään inhimillisessä, lämpimässä ja monentasoisessa vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten nuorten kanssa. Elämäkysymyksiä ei työstetä ensisijaisesti verkossa. Tämä on syytä pitää koko ajan mielessä kun verkko-ohjausta suunnitellaan yläasteella.

Oppilaanohjauksen ydintehtävät voidaan tiivistää seuraavasti: oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen, opiskelutaitojen edistäminen sekä ammatillisen suuntautumisen selkeyttäminen. (Kukkonen 2004, 3) Näihin pyritään kaikella koulussa annettavalla ohjauksella. Internet on nykyisin niin moni-ilmeinen väline, että se voi omalta osaltaan tukea näitä ydintehtäviä. Kasvun ja kehityksen tueksi on tarjolla itsearviointiharjoituksia ja psykometrisia testejä, joiden avulla voi jäsentää omia ammattia tai uraa koskevia toiveita. Opiskelutaitojen kartoittamisessa ja parantamisessa voi hyödyntää mm. ammattikorkeakoulujen ohjaussivuja, joita voi rajoitetusti käyttää myös yläasteella. Ehkä kaikin runsain tarjonta löytyy ammatillisen suuntautumisen selkeyttämisen avuksi. Esimerkiksi Koulutusnetti, Opintoluotsi ja Työhallinnon tietopalvelusivut ovat asianmukaisia ja hyvin informatiivisia. Näiden sivustojen käyttöä saattaa vaikeuttaa niiden ”raskaus ja kuivakkuus” nuoren näkökannalta.

Verkko-ohjauksen anti ei rajoitu vain Internetin tarjoaman tiedollisen aineiston runsauteen oppilaanohjaukselle. Ei voi unohtaa, että itse välineellä eli tietokoneella on tärkeä merkitys oppilaalle. Tieto- ja viestintäteknologian hallitseminen on nykyisessä maailmassa välttämätön taito. Oppilaanohjauksen eräs tavoite on koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Se, että kaikki saavat koulussa opettajan ohjauksessa opetusta tietoverkoista ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista ja pääsevät itse seikkailemaan tiedon valtateille, on hyvin tasa-arvoistava tekijä. Näin myös sellaiset oppilaat, joilla ei ole varaa hankkia uusinta viestintäteknologiaa saavat mahdollisuuden pysyä kehityksessä mukana.

Hangon yläasteella astui voimaan uusi opetussuunnitelma tämän lukuvuoden alussa. Opetussuunnitelmassa on määritelty aihekokonaisuuksia, joiden avulla opetusta eheytetään. Aihekokonaisuudet ovat sellaisia kasvatus- ja opetustyön keskeisiä paino-alueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Niiden kautta vastaan myös ajan koulutushaasteisiin. Aihekokonaisuudet ovat 1. Ihmisenä kasvaminen, 2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, 3. Viestintä ja mediataito, 4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, 5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, 6. Turvallisuus ja liikenne sekä 7. Ihminen ja teknologia.

Verkko-opetus sopii erittäin hyvin moniin aihekokonaisuuksiin. Ensinnäkin tietoverkoissa on paljon aihekokonaisuuksiin liittyvää ajankohtaista tietoa. Toiseksi näihin teemoihin liittyvää sekalaista, provokatiivista ja eettisesti arveluttavaa aineistoa tulisi nuoren oppia seulomaan, kritisoimaan ja jäsentämään. Tätä on syytä koulussa harjoitella. Kolmanneksi jotkut aihekokonaisuudet, kuten esimerkiksi viestintä ja mediataito, suorastaan edellyttävät tietoverkoissa liikkumista ja informaation arviointia. On myös syytä muistaa, että oppilaanohjauksen monet keskeiset teemat, kuten ihmisenä kasvaminen, itsetuntemus ja elämänsuunnittelu nivoutuvat kiinteästi edellä mainittuihin opetusta eheyttäviin aihekokonaisuuksiin. Rakentamani www-sivusto ei palvele nuoria ainoastaan oppilaanohjauksen alaan liittyvissä kysymyksissä vaan se omalta osaltaan eheyttää koko peruskoulun opetusta.

5 WWW-SIVUSTON SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISPROSESSIN KUVAUS

Seuraavassa tarkastelen yksityiskohtaisesti www-sivuston suunnittelu- ja valmistumisprosessia. Luvun tarkoituksena on jäsentää oppimistarinaani itselleni ja ohessa myös lukijalle. Ote on henkilökohtainen ja ilmaisutyylini sen mukainen. Selvitän aluksi teoriataustaan perehtymistäni, jonka jälkeen kuvailen sivuston rakentamisen vaiheita. Sitten esittelen sivut lyhyesti. Lopuksi pohdin sivuston jatkotyöstämistä.

5.1 Teoriataustaan perehtyminen

Minulle oppijana on luonteenomaista yrittää aivan aluksi saada jonkinlainen kokonaiskuva opiskeltavasta aiheesta. Siksi aloitin projektini perehtymällä muutamaan verkko-ohjausta käsittelevään artikkeliin. Luin ensiksi Raimo Vuorisen ja Hannu Huotelinin (2003) artikkelin *Internetin mahdollisuuksia ohjaustyössä*. Sen jälkeen tutustuin Raimo Vuorisen (2004) artikkeliin *Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia ohjaustyössä*. Janne Matikaisen (2004) artikkeli *Verkko - ohjauksen väline vai areena* valaisi tietoverkon luonnetta vuorovaikutuskanavana. Mirva Pilli-Sihvolan (2002) artikkeli *Urasuunnitteluohjausta Internetissä* antoi lisävaloa tietoverkon mahdollisuuksista ohjauksessa. Nämä olivat lähtökohtiani etsiessäni kokonaiskuvaa verkossa annettavasta ohjauksesta.

Lukiessani aiheesta välitön havaintoni oli, että olen tarttunut melkoiseen haasteeseen. Puutteellisista tietoteknisistä tiedoistani ja taidoistani johtuen artikkelien käsitteet ja asiat tuntuivat vaikeilta jäsentää. Teologiaan, psykologiaan ja filosofiaan keskittynyt aiempi opiskeluni ja lukemisharrastukseni joutui kovan haasteen eteen. Pikku hiljaa aloin kuitenkin saada otetta aiheeseen. Vaikka teki mieli vielä kerran vaihtaa aihetta ja etsiä ”sopivampi keha”, päätin sitkeästi pysyä valinnassani.

Alkuvaiheessa minua askarrutti kovasti kysymys kuinka laajasti minun tulisi perehtyä verkko-ohjauksen teoriataustaan. Sanomattakin oli selvää, että tarvitsin paljon tietoa verkkopohjaisista oppimisympäristöistä ja niiden mahdollisuuksista ohjauksessa. Ongelmaksi nousi kuitenkin ajan puute. En ehtinyt lukea tarpeeksi enkä varsinkaan jaksanut sisäistää lukemaani kyllin syvästi. Tästä kehkeytyi koko prosessin ajaksi kroonistunut tunne, että en hallitse aihetta tarpeeksi. Pidin itselleni usein puhutteluja siitä, että ”ei tarvitse olla täydellinen” ja ”koeta ymmärtää tilannettasi ja olla armollinen itsellesi”. Sisäiset saarnani tehosivat vain osittain. Tavan takaa palasin murehtimaan projektini puuroutumista ja sen hidasta edistymistä, vaikka tosiasia oli, että teoriataustan edes alkeellinen sisäistäminen vaati aikaa. Sitä ei voinut pakolla kiirehtiä. Prosessilleni olikin luonteenomaista se, että tavoitteeni kohtuullistivat kaiken aikaa. Hyväksyin lopulta sen, että ”näillä eväillä” pystyn rakentamaan ensimmäisen vaatimattoman www-sivuston. Ymmärsin, että tarvitsen aikaa kypsyttellä kaikkea ”pääkoppaani ahtamaani materiaalia”. Sen jälkeen osaisin muokata ja kehittää sivustoa oppilaiden ja itseni tarpeita paremmin vastaavaksi

5.2 Sivuston rakentaminen ja sivujen esittely

Sivuston suunnittelustrategiaani voisi kuvata ”silmät ummessa umpihankeennäköiseksi”. Sitä voisi kutsua myös yritys ja erehdys-taktiikaksi. Kiireen pakottama-

na ja tietopohjani riittämättömyyden seurauksena en osannut laatia kunnan sivustosuunnitelmaa. Kun koko ajan oli tunne, että joku ”puhaltaa niskaan ja vaatii kehaa työstämään”, asetelmasta ei kovin helposti syntynyt luovaa työilmastoa. Tästä tilanteesta en syytä ketään ulkopuolista, sillä itsehän olin lähtenyt opiskelemaan posket innosta hehkuen. Päinvastoin kehittämishankkeeni ohjaaja antoi auliisti tukea ja lisäaikaa minun sitä pyytäessä. Ehkä hän aavisti, millaisissa paineissa työskentelin.

Ennakkotietoja sivuston teknisistä ratkaisuvaihtoehdoista ei minulla ollut alussa ollenkaan. Sattumoisin koulullamme järjestettiin koulutusta FrontPage- ohjelman käytöstä viime keväänä. Osallistuin pikakoulutukseen ja sain perustiedot kotisivujen tekemisestä. Kun muutakaan vaihtoehtoa ei ollut, päätin alkaa työstää kehittämishankettani FrontPagella. Ajattelin kesälomalla perehtyväni ohjelmaan ja tekeväni ohjaussivustonkin valmiiksi loma-aikana. Voimani olivat kuitenkin ehtyneet talven aikana niin, etten yrityksistäni huolimatta saanut projektiani käyntiin. Lopulta päätin jättäytyä kokonaan lomalle keräämään voimia tulevaa työkautta varten. Palasin kehittämishankkeeni pariin elokuun puolivälissä. Huomasin, että yksin en kykene edes kunnolla aloittamaan sivujen työstämistä. Sain vihiä, että lukiomme entinen oppilas Kimi Ovaskainen oli perehtynyt kotisivujen tekemiseen FrontPagella. Soitin Kimille ja hän lupautui auttamaan minua alkuun tehtävissäni.

Ensin Kimin avustuksella ja sitten aivan yksikseni osasin pian tehdä yksinkertaisen kotisivun linkkeineen päivineen. Itselleni tämä oli melkoinen edistysaskel. Ratkaistavana oli kuitenkin vielä joukko tärkeitä kysymyksiä. Millainen sivusto palvelisi koulumme oppilaita parhaiten? Mitä asioita sivuilla käsiteltäisiin? Miten asiat pitäisi esittää? Mikä olisi verkko-ohjauksen suhde muuhun opetukseen?

Päätin ottaa selvää, miten muut koulut ovat rakentaneet omat ohjaussivustonsa. Huomasin, että monet sivustot olivat melko vaatimattomia. Se lohdutti ja auttoi minua suhtautumaan realistisemmin ja ymmärtäväisemmin omaan avuttomuuteeni tehtävän edessä. Eri koulujen sivustoilta sain monia hyviä ajatuksia omaan kehittämishankkeeseeni. Aloin hahmottaa sivujen perusrakenteen. Päätin tehdä sivuston, jossa olisi paljon koulutustietoutta mutta myös runsaasti itsetuntemukseen ja itseluottamukseen johdattavaa materiaalia. Jouduin kuitenkin pian luopumaan itsetuntemus- ja itseluottamusosiosta, koska aika ja rahkeet eivät yksinkertaisesti riittäneet sen rakentamiseen. Otin lusikan kauniiseen käteen ja päätin rakentaa sivuston pitäytymällä suurin piirtein samantyyppisiin ratkaisuihin kuin useat muutkin koulut. Jo siinä oli minulle haastetta riittämiin.

Perehtyessäni eri peruskoulujen ohjauksen sivustoihin huomasin monien koulujen käyttävän Peda.net-ohjelmaa. Kiinnostuin Peda.netista, sillä se näytti tarpeeksi yksinkertaiselta käyttöominaisuuksiltaan ja lisäksi se oli nimenomaan suunniteltu koulujen tarpeisiin. Kun Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkija Jaana Kettunen esitteli meille opiskelijoille Peda.netia syyskuun 2005 intensiivijaksolla, olin myyty. Tein nopean päätöksen: luovuin FrontPage-ohjelmasta, koska se tuntui liian vaikealta ja siirryin tekemään sivustoja Peda.netilla. Yllätyin ohjelman helppokäyttöisyydestä. Vaihdoksen myötä kehittämishankkeeni alkoi edistyä nopeaa vauhtia. Sain muutamassa viikossa rakennettua sivuston pääpiirteittäin.

Valitsin muutamia pääsanoja, joiden pohjalta aloin työstää sivuja. Pääsanat vaihtuivat useaan otteeseen löytäessäni tilalle osuvampia tai huomattavampia tai huomatessani niiden paisuttavan turhaan sivustoja. Lopulta rakensin sivuston seuraavien teemojen ympärille: Oppilaanohjaus, Opiskelutaidot, Valinnaisaineet, TET, Miten löydän oman ammattini? Mitä teen peruskoulun jälkeen? Lähtisinkö lukioon? Ammatillinen koulutus,

Oppisopimuskoulutus, Yhteishaku, Työnhaku ja Linkkivinkit. Esittelen seuraavassa sivut yksitellen ja samalla perustelen ratkaisujani.

Oppilaanohjaus: Tämä sivu avautuu oppilaalle ensimmäisenä. Halusin rakentaa sivusta informatiivisen, selkeän ja ystävällisen ”tervetuliaiskortin”. Tekstissä kehoitan oppilasta rohkeasti etsimään omaa tietään koulutusviidakossa. Sivulla on myös kaksi kaunista valokuvaa kesäkukista. Niiden tarkoituksena on tuottaa iloa ja hyvää mieltä sekä ”kepeyttää” oppilaan tiedonhankintamatkaa.

Opiskelutaidot: Tarkoituksena on antaa perustietoa opiskelutaidoista ja -menetelmistä. Haastan oppilasta tarkastelemaan kriittisesti opiskelutapojaan. Väitän, että huonot oppimistulokset eivät useinkaan johdu tyhmyydestä vaan puutteellisista opiskelutaidoista ja vääristä asenteista ja uskomuksista. Sivulla on useita linkkejä, joiden kautta pääsee testaamaan opiskelutaitoja sekä saa ohjausta tehokkaampaan opiskeluun.

Valinnaisaineet: Sivun on vielä työn alla. Esittelen tässä kohden koulumme valinnaisainejärjestelmän. Tavoitteena on, että oppilas yhdessä huoltajansa kanssa voi tarkastella valinnaisaineita ja niiden sisältöjä ja voi sen jälkeen tehdä perusteltuja valintoja välttämättä suunnistamasta pelkästään mielihyväperiaatteella.

TET: Työelämään tutustumisoso (TET) sisältää useamman sivun. Pääsivulla kerron TETistä perustietoja sekä ilmoitan lukuvuoden työharjoittelujen ajankohdat. Sivulta on linkki Taloudellisen Tiedotustoimiston sivuille kohtaan, jossa kerrotaan monipuolisesti työelämään tutustumisesta ja sen merkityksestä sekä työnantajalle että nuorelle. Alisivuja on kaksi. Ensimmäisellä sivulla esittelen mahdollisia harjoittelupaikkoja Hangon seudulla. Toinen sivu käsittelee nuoria koskevaa lainsäädäntöä. Linkkien avulla oppilas voi tutustua asetukseen nuorten työntekijöiden suojelusta sekä asetukseen vaarallisista töistä. Viimeisen linkin kautta oppilas saa tietoa nuorille sopivista töistä. Työlainsäädäntöosiota perustelen sillä, että on hyvä antaa nuorelle tietoa työelämän säännöistä ja periaatteista alusta alkaen. Näin nuori oppii sekä vastuullisuutta että myös pitämään puoliaan kovilla työmarkkinoilla.

Miten löydän oman ammattini? Sivun tarkoituksena on auttaa ja rohkaista pohtimaan eri ammatillisia vaihtoehtoja. Kerron, että monille ammatinvalinta on vaikea tehtävä. Osoitan, että myös ”väärät ratkaisut” voivat ajan oloon ollakin aivan hyviä ja hyödyllisiä. Mikään koulutus ei mene hukkaan. Tekstin ote on turvallisen kannustava. Linkkien avulla oppilas pääsee tutustumaan Työministeriön AVO-ohjelmaan, teollisuuden ammatteihin Kunkoululoppuu- portaalin kautta sekä Opintoluotsin Hikipinkoon.

Mitä teen peruskoulun jälkeen? Sivulla kerron maamme koulutusjärjestelmästä sekä esittelen kolme vaihtoehtoa peruskoulun jälkeen. Ne ovat lukio, ammatillinen koulutus sekä oppisopimuskoulutus. Jokaisesta vaihtoehdoista on omat sivunsa, joten tässä yhteydessä kerron niistä vain pääkohtia. En esittele ollenkaan suoraan työelämään siirtymisvaihtoehtoa enkä myöskään toimettomaksi jäämisen vaihtoehtoa, sillä ne ovat niin huonoja ratkaisuja nuoren kannalta, että niitä ei ole syytä mainostaa millään tavalla. Sivun linkki avaa Opetushallituksen sivut Suomen koulutusjärjestelmäosion kohdalta, josta oppilas voi hahmottaa eri opintopolkuja.

Lähtisinkö lukioon? Tarkoituksena on, että oppilaalle muodostuu käsitys lukio-koulutuksen rakenteesta ja sisällöstä. Sivulla kerron omasta Hankoniemen lukiostamme, johon suurin osa lukioon siirtyvistä hakeutuu. Linkki avautuu lukion kotisivuille. Toinen linkki avaa Opetushallituksen lukiokoulutusta käsittelevät sivut. Kolmas linkki avaa Opetusministeriön lukiokoulutusta koskevat sivut.

Ammatillinen koulutus: Sivulla on seuraava teksti: ”Ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen on monille peruskoulun päättävälle hyvä ja oikea valinta. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelu on käytännönläheistä. Pääset tekemisen makuun jo opintojen

alkumetreillä. Vaikka koulupäivät ovat pitkiä, ne eivät tunnu rasittavilta, koska saat harjoitella tulevan ammattisi saloja tekemällä harjoitustöitä ja erilaisia projekteja. Opetus tähtää siihen, että kolmessa vuodessa sinusta kasvaa osaava ja työelämään pystyvä oman alasi ammattilainen. Todellisille osaajille löytyy hyvin työtä tulevaisuuden Suomessa ja palkkatasokin ammattialoilla on varsin korkea - tosin palkkauksessa on alojen kesken suurta vaihtelua. On myös hyvä muistaa, että suoritettuasi ammatillisen perustutkinnon (120 opintoviikkoa), saat yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Kaikki tiet ovat siis avoimia ahkeralle ja osaavalle nuorelle”.

Kuten edellä näkyy, pyrkimyksenä on esitellä ammatillista koulutusta innostavasti ja hyvänä koulutusratkaisuna. Linkkien kautta oppilas pääsee Ammattiosajaan vuosi 2005- sivustolle, Opetushallituksen sivulle, jossa on kaikkien ammatillisten oppilaitosten kotisivujen osoitteet sekä Opintoluotsin sivulle, jossa esitellään ammatillisen koulutuksen rakenne. Näihin tutustumalla oppilas voi muodostaa monipuolisen käsityksen asiasta.

Oppisopimuskoulutus: Mielestäni on perusteltua esitellä oppisopimuskoulutus yhtenä vaihtoehtona peruskoulun jälkeisestä koulutuksesta. Julkisessa koulutuspoliittisessa keskustelussa oppisopimuskoulutuksen profiilia on haluttu nostaa, koska se pystyy nopeasti vastaamaan työelämän todellisiin tarpeisiin. Joillekin oppilaille tämä vaihtoehto on sopivin tapa hankkia ammattitaito ja samalla päästä nopeasti työelämään käsiksi. Linkki avautuu Opetushallituksen oppisopimuskoulutusta esittelevälle sivustolle. Toinen linkki avautuu Länsi-Uudenmaan oppisopimustoimiston sivuille. Tämän toimiston kanssa oppilas joutuu asioimaan, jos hän hakeutuu oppisopimuskoulutukseen Hangossa.

Yhteishaku: On tärkeää, että oppilas ymmärtää yhteishakujärjestelmän. Sivulla kerron perustietoja järjestelmästä. Omassa osiossa kerron joustavan valinnan perusteista. Linkki johdattaa Opetushallituksen yhteishakua käsitteleville sivuille.

Työnhaku: Kerron sivulla perustietoja työnhausta. Korostan, että oma aktiivisuus on ensiarvoisen tärkeää työn hakemisessa. Nuoren on nykyisessä maailmassa opittava markkinoimaan itseään ja osaamistaan. Linkki avautuu Boost! -sivustolle. Tämä Euroopan Unionin rahoittama hanke on ensisijaisesti vammaisille suunnattu palvelumuoto, mutta sopii mielestäni erinomaisesti peruskoululaisille. Työnhakuosio on erinomainen. Nuori voi sen avulla jäsentää kiinnostuksen ja osaamisen alueitaan. Toinen linkki avautuu Työministeriön työnhakuoppaaseen.

Linkkivinkit: Tämä sivu elää koko ajan. Olen kerännyt tänne oppilaanohjaukseen liittyviä linkkejä. Tarkastan aika ajoin vanhentuneet osoitteet ja lisään tarvittaessa uusia linkkejä.

5.3 Pohdintaa sivuston jatkotyöstämisestä

Sivuston ensimmäinen versio on nyt valmis. On selvää, että sivusto vaatii paljon jatkokehittelyä. Ennen kuin voin ryhtyä siihen, minun on itse parannettava kovasti TVT-taitojani. Kehittämishankkeeni on rajulla tavalla paljastanut taitojeni riittämättömyyden. Aionkin jatkossa panostaa TVT-taitoihin. Tämä on ensimmäinen ja tärkein tehtävä lähikuukausien aikana. Vasta sen jälkeen voin alkaa työstää sivuja oppilaiden palautteen suuntaisesti. Tiedän, että tällaiselle ”tietokonekammoiselle” tehtävä on haasteellinen ja vaatii itsekuria. Toisaalta haasteeseen on mukava tarttua. Minulle tuottaa suurta mielihyvää oppia uusia tietoja ja taitoja. Ehkäpä juuri siksi olenkin opettaja.

Rakentamani sivusto on luonteeltaan tietopankki, josta puuttuu kokonaan vuorovaikutuksellinen ulottuvuus. Tiedostan tämän puutteen. Tärkeimpiä sivuston kehittämistarpeita on juuri vuorovaikutteisuuden lisääminen. Peda.net- kouluverkko

tarjoaa tähän mahdollisuuden. Aion jatkossa perehtyä Peda.netiin juuri tältä kannalta ja ottaa pikkuhiljaa käyttöön sen verkkotyövälineitä. Tämä lisää sivujen mahdollisuuksia ohjaustyössä.

Kaiken kaikkiaan sivuston rakentaminen oli työläs mutta opettavainen kokemus. Onnittelen itseäni siitä, että uskalsin tarttua (itseni kannalta) vaativaan tehtävään. Ehkä kehittämishankkeen tärkein opetus oli se, että jouduin tarkistamaan ja myös muuttamaan yksipuolisia asenteitani tietotekniikkaa ja sen mahdollisuuksia kohtaan.

LÄHTEET:

Hankoniemen yläasteen opetussuunnitelma 2005. Moniste.

Kukkonen, A. 2004. Verkkoympäristön ohjauksellisuus. OPO. FI II-koulutus Espoo 10.12.2004.

Matikainen, J. 2004. Verkko – ohjauksen väline vai arena? Teoksessa: J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) 2004. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3. Jyväskylä: PS-kustannus, 125–139.

Okkeri, J. 2002. Internet ja ohjausta tukevat kansalliset neuvonta- ja tietopalvelut. Teoksessa R. Vuorinen. & H. Kasurinen (toim.) 2002. Ohjaus Suomessa 2002. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.

Pilli-Sihvola, M. 2002. Urasuunnitteluohjausta Internetissä. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Ohjauksen toimintakentät. Porvoo: PS-kustannus, 34–43.

Sampson, J. P., Jr. (1999) Effective design and use of Internet-based career resources and services. IAEVG (International Association for Educational and Vocational Guidance) Bulletin, 63, 4-12.

Vuorinen, R. & Huotelin, H. 21.3.2003. Internetin mahdollisuuksia ohjaustyössä. Opinto-ohjaajien monimuotokoulutuksessa 2005 jaettu materiaali.

Vuorinen, R. (2004) Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia ohjaustyössä. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) 2004. Ohjausta opintoihin ja elämään – opintojen ohjaus oppilaitoksessa. Helsinki: Opetushallitus, 145–175.